AYŞE'NİN YILDIZI

PEYAMİ SAFA
SERVER BEDİ

HAZIRLAYAN
SERDAR SOYDAN

ÖTÜKEN

ÖTÜKEN / otukennesriyat

YAYIN NU: 1995
EDEBÎ ESERLER: 1027

T.C. KÜLTÜR ve TURİZM BAKANLIĞI
SERTİFİKA NU: 49269

ISBN: 978-625-408-550-5

www.otuken.com.tr | otuken@otuken.com.tr

ÖTÜKEN NEŞRİYAT A.Ş.®
İstiklâl Cad. Ankara Han 65/3 • 34433 Beyoğlu-İstanbul
Tel: (0212) 251 03 50

Genel Müdür: Ertuğrul Alpay

Genel Yayın Yönetmeni: Göktürk Ömer Çakır

Yayın Danışmanı: Prof. Dr. Seval Şahin

Editör: Oğuzhan Murat Öztürk

Düzelti: Gürkan Canpolat

Kapak Tasarımı: Ceyhun Durmaz

Dizgi-Tertip: Damla Acar

Kapak Baskısı: Pelikan Basım

Baskı: Çınar Matbaacılık ve Yayın Sanayii Ticaret Ltd Şti
Yüzyıl Mah. Matbaacılar Cad. Ata Han Nu: 34 K: 5
Bağcılar-İstanbul
Tel: (0212) 628 96 00
Sertifika Nu: 45103

İstanbul- 2023

Kitabın bütün yayın hakları Ötüken Neşriyat A.Ş.'ye aittir. Yayınevinden yazılı izin alınmadan, kaynağın açıkça belirtildiği akademik çalışmalar ve tanıtım faaliyetleri haricinde, kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz; hiçbir matbu ve dijital ortamda kopya edilemez, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz.

Peyami Safa (2 Nisan 1899-15 Haziran 1961)

2 Nisan 1899'da İstanbul Gedikpaşa'da doğdu. Babası Şair İsmail Safa, annesi Server Bedia Hanım'dır. Bir buçuk yaşındayken babası Sivas'ta öldü. İlk öğrenimine Gedikpaşa'da Menbaül-İrfan Mektebi'nde başladı. Eğitimi devam ederken dokuz yaşında, sağ kolunda ortaya çıkan kemik veremi yüzünden uzun bir hastalık dönemi geçirdi. (1908). 1910'da başladığı Vefa İdadisi'ni bu hastalık ve geçim darlığı sebebiyle bırakmak zorunda kaldı. *Bir Mekteplinin Hatıratı / Karanlıklar Kralı* (1913) adlı ilk kitabını Vefa İdadisi'ndeki öğrenciliği sırasında çıkardı. Tiyatro eğitimi almak için Darülbedayi imtihanlarına girdi, kazandı, ancak devam edemedi (1914). Posta-Telgraf Nezareti'nde göreve başladı. Ardından Boğaziçi'ndeki Rehber-i İttihad Mektebi'ne muallim olarak girdi (1917). Bu dönemde *Fağfur, Servet-i Fünûn* ve *İctihad*'da yazdı. Bir süre Düyun-ı Umumiye İdaresi'nde çalıştı (1918).

Ağabeyi İlhami Safa ile birlikte *Yirminci Asır* gazetesini çıkardı. (1919). *Yirminci Asır* kapandıktan sonra *Tercüman-ı Hakikat* ve *Tasvir-i Efkâr* (1922), Cumhuriyet'in ilânının ardından *Son Telgraf*, *Son Saat* ve *Son Posta* gazetelerinde çalıştı. 1924 yılında Server Bedi takma adıyla meşhur Cingöz Recai tipini yarattı. Halil Lutfi (Dördüncü) ile birlikte *Büyük Yol* adlı bir gazete çıkardı (1925). Aynı tarihlerde hem Server Bedi hem Peyami Safa imzasıyla *Cumhuriyet*'te yazdı. Bu gazeteyle ilişkisini fıkra yazarı ve edebiyat sayfası yöneticisi olarak aralıklarla sürdürdü (1928-1940). *Resimli Ay*, *Hareket* dergilerinde yazdı. Ağabeyi İlhami Safa ile birlikte *Hafta* dergisini çıkardı. (1935). *Hafta*'nın ardından *Kültür Haftası*'nı çıkardı.

Cumhuriyet'ten sonra *Yeni Mecmua, Tasvir-i Efkâr, Çınaraltı, Büyük Doğu, Vakit* ve *Ulus* gazetesinde yazmaya başladı (1949-1953). Bursa'dan milletvekili adayı oldu ancak seçimi kazanamadı (1950).

Peyami Safa bir süre sonra *Türk Düşüncesi* dergisini yayımlamaya başladı (Aralık 1953) ve *Milliyet* gazetesi yazı kadrosunda yer aldı (1 Ekim 1954). Ardından *Tercüman*'a geçti (Mart 1959). *Büyük Doğu*'da ve *Havadis* gazetesinde yazdı (21 Temmuz 1960). *Düşünen Adam* dergisinde (5 Ocak 1961) ve *Son Havadis* gazetesinde (10 Mart 1961) yazmaya başladı. 15 Haziran 1961 tarihinde Çiftehavuzlar'da öldü ve Edirnekapı Mezarlığı'nda toprağa verildi.

Peyami Safa'nın 1914-1961 yılları arasında gerçek ismiyle ve Server Bedi, Çömez, Serazad, Safiye Peyman, Bedia Servet gibi takma adlarla yazdığı süreli yayınlar şunlardır: Gazete: *Büyük Yol, Cumhuriyet, Havadis, Milliyet, Son Havadis, Son Posta, Son Telgraf, Tan, Tasvir, Tasvîr-i Efkâr, Tercü-*

man, Tercümân-ı Hakîkat, Ulus, Vakit, Yirminci Asır. Dergi: *Aydabir, Aydede, Bozkurt, Büyük Doğu, Çınaraltı, Düşünen Adam, Edebiyat Gazeteasi, Fağfur, Hafta, Hareket, Hayat, Heray, İctihad, İslâm Mecmuası, Kültür Haftası, Resimli Ay, Resimli Şark, Seksoloji, Servet-i Fünûn, Türk Dili, Türk Düşüncesi, Türk Yurdu, Türklük, Yedigün, Yeni Çağ, Yeni İstiklâl, Yeni Mecmua, Yeni Türk Mecmuası*.

Eserleri. Hikâyeleri. 1. *Gençliğimiz* (1922). 2. *Siyah Beyaz Hikâyeler* (1923). 3. *Ateş Böcekleri* (1925). 4. *İstanbul Hikâyeleri* (tarihsiz). 5. *Hikâyeler*. İlk Defa Bütün Hikâyeleri Bir Arada (1980). *Asrın Hikâyeleri*'yle *Siyah Beyaz Hikâyeler*, *Ateş Böcekleri* ve *Resimli A*y mecmuasının 1930 yılında verdiği Resimli Hikâyeler ilâvesindeki hikâyeler Halil Açıkgöz tarafından bir araya getirilmiştir.

Romanları. 1. *Sözde Kızlar* (1922). 2. *Şimşek* (1923). 3. *Mahşer* (1924). 4. *Bir Akşamdı* (1924). 5. *Canan* (1925). 6. *Dokuzuncu Hariciye Koğuşu* (1930). 7. *Fatih-Harbiye* (1931). 8. *Bir Tereddüdün Romanı* (1933). 9. *Matmazel Noraliya'nın Koltuğu* (1949). 10. *Yalnızız* (1951). 11. *Biz İnsanlar* (1959). Peyami Safa'nın ayrıca *Gün Doğuyor* adlı bir piyesi yayımlanmıştır (1937). Ayrıca Server Bedi takma adıyla çok sayıda roman ve hikâye kitabı yayımlamış, tefrika etmiştir. Bu eserler de Ötüken Neşriyat tarafından Server Bedi Külliyatı başlığı altında 2018 yılından itibaren yayımlanmaya başlamıştır.

Diğer Eserleri. 1. *Türk İnkılâbına Bakışlar* (1938). 2. *Felsefî Buhran* (1939). 3. *Millet ve İnsan* (1943). İkinci baskısı *Nasyonalizm* adıyla yapılmıştır (1961). 4. *Mahutlar* (1959). 5. *Sosyalizm* (1961). 6. *Mistisizm* (1961). 7. *Doğu-Batı Sentezi* (1962). 8. *Kızıl Çocuğa Mektuplar* (1971). Yukarıdaki üç eseri ayrıca *Nasyonalizm-Sosyalizm-Mistisizm* adıyla bir arada basılmıştır (1975).

Büyük Avrupa Anketi adlı eseri (1938) Peyami Safa'nın 1936 yılında çıktığı Avrupa seyahatini anlatır. Peyami Safa'nın çeşitli gazete ve dergilerdeki yazılarından seçmeler konularına göre tasnif edilerek "Objektif" adı altında basılmıştır: *Osmanlıca, Türkçe, Uydurmaca* (1970); *Sanat, Edebiyat, Tenkit* (1971); *Sosyalizm Marksizm Komünizm* (1971); *Din, İnkılâp, İrtica* (1971); *Kadın, Aşk, Aile* (1973); *Yazarlar, Sanatçılar, Meşhurlar* (1976); *Eğitim, Gençlik, Üniversite* (1976); *Yirminci Asır, Avrupa ve Biz* (1976). Peyami Safa, *Cumhuriyet Mekteplerine Millet Alfabesi* (1929), *Cumhuriyet Mekteplerine Kıraat* (I-IV, 1929), *Yeni Talebe Mektupları* (1930), *Büyük Mektep Nümuneleri* (1932), *Türk Grameri* (1941), *Dil Bilgisi* (1942), *Türkçe İzahlı Fransız Grameri* (1948) gibi ders kitapları da kaleme almıştır.

Server Bedi'den Peyami Safa'ya

Serdar Soydan

Rıza Ruşen, *Her Gün* gazetesinde yayınlanan ve *Matmazel Noraliya'nın Koltuğu*'nu ele alan 20 Mayıs 1949 tarihli yazısına çok ilginç bir spekülasyonla başlar:

> Server Bedi ile Peyami Safa el ele, baş başa verip bir roman yazmışlar. Gerçi *Matmazel Noraliya'nın Koltuğu* adını taşıyan romanda yalnız Peyami'nin adı var fakat o kıvrak ve yeni üslupta ve insanı meraktan meraka sürükleyen ince teknikte Server Bedi'nin zeki ve usta şahsiyeti hemen fark ediliyor.

Bu, o güne kadar, hatta bugüne kadar üzerinde durulmamış, dikkate alınmamış yahut detaylıca incelenmemiş bir düşüncedir ve tabii ki Peyami Safa ve Server Bedi iki farklı insan olmadığı için düz anlamıyla bakarsak bir oksimorondur. Tabii ki romanı Peyami Safa ve Server Bedi bir arada yazmıştır. Çünkü ikisi aynı insandır.

Ancak Rıza Ruşen'in vurgulamak istediği açıktır ve Peyami Safa imzalı bu metinde Server Bedi takma adıyla, ticari kaygılar ve avamın zevki gözetilerek yazılan romanlara benzer bir şeyler olduğunu iddia etmektedir. Ne yazık ki yazının kalanında bu düşüncesini, iddiasını kanıtlayacak örnekler vermemiş, dil, üslup ve olay örgüsüne dair paralelliklerin altını çizmemiştir.

Oysa son derece yeni ve önemli bir şeydir dikkat çektiği.

Peyami Safa kendi adıyla on, Server Bedi takma adıyla en az elli iki roman yazmıştır.[1] Gazete ve dergilerde tefrika

[1] Şimdiye kadar bu kadarı bulundu.

edilmek üzere yazdığı "popüler" romanların bu türün Türkçedeki iyi örneklerinden olduğu söylenebilir. Bunlar Kerime Nadir, Muazzez Tahsin, Esat Mahmut gibi yine popüler romancı olarak tanımlanan yazarlarla karşılaştırıldığında reel aksiyonu ve merak duygusu çok daha güçlü, aşkın imkânsızlığının vurgulandığı romanlardır.

Yani Peyami Safa'nın popüler roman türüne kafa yorduğu ve bu türü başarıyla kaleme alacak kadar zanaatkârlığı ilerlettiği görülmektedir.

Bu türe girebilecek elliyi aşkın roman yazabilmesi ve bu romanları gazete ve dergilere, hem de ana akım, tirajı yüksek olanlara satabilmesi bunun göstergesidir.

Rıza Ruşen'in spekülasyonuna dönecek olursak… Tüm bu türsel ustalığın ve kalem emeğinin, yani popüler roman zanaatkârlığının Peyami Safa'nın sanatkârlığını etkilemiş olabileceğini düşünmek akla yatkındır.

Peyami Safa kendi ismini bir sanatkâr, Server Bedi takma adını da bir zanaatkâr olarak kurgulamıştır. Ama bu böyle midir? Yani Peyami Safa ve Server Bedi, Peyami Safa'nın sandığı kimseler midir? Peyami Safa'nın Server Bedi'den daha zanaatkâr, Server Bedi'ninse bazı romanlarda daha sanatkâr olduğu görülmemiş şey midir?

Server Bedi takma adlı bazı romanların kıymetine dikkat çekenler olmuştur.

Nahid Sırrı, *Mektep* dergisinde yayınlanan bir yazısında

> Server Bedi'ye karşı da her zaman bu derece kati hükümler vermemeli diyorum. Mesela, bu imzayı taşıyan *Zıpçıktılar* birtakım iddialı ve güya edebî romanlardan daha canlı ve muvaffakiyetli bir kitap değil midir?

diye sorar.[2]

[2] Nahid Sırrı Örik, "Peyami Safa" *Mektep,* sayı: 9, 22 Şubat 1932.

Selim İleri *Bir Gölge Gibi Silineceksin*'de Attilâ İlhan'ın "Bazı Server Bedi'ler Peyami Safa'lar kadar iyidir. Değme romancılarımızla yarışabilir," dediğini aktarır.[3]

Kayahan Özgül, *Sekmeler II*'de Attilâ İlhan'ın yargısını biraz daha ileri vardırır:

> Peyami Safa'nın Server Bedi imzasıyla yazdığı romanlarının bir kısmında niçin müstear kullandığını anlamak zor geliyor. Şayet, kendi adıyla neşretmekten utanacağını düşündüğü romanlarında ariyet bir isim kullanıyorsa, bu fikri doğru görünmüyor; zira kendi imzasıyla basılmış kötü romanların yanında, Server Bedi'ye mâl ettiği çok güzel romanları da var. Acaba, romanı tasarlarken hangi imza ile neşredeceğini de biliyor ve ona göre mi yazıyordu, yoksa yazıp bitirdikten sonra içine sinmeyenleri Server Bedi'nin üstüne mi atıyordu?[4]

Yani Peyami Safa romanlarından daha iyi olarak nitelendirilebilecek Server Bedi imzalı romanlar… Server Bedi ve Peyami Safa iki ayrı kişi olmadığı, sonuçta tüm bu metinler aynı beynin, aynı hayal gücünün ve deneyimin ürünü olduğu için neden olmasın?

Yine de Rıza Ruşen'in bambaşka bir olasılığa dikkat çektiğini unutmamak gerek. Peyami Safa'nın sanatkâr ve zanaatkâr yönlerinin geçişkenliği, birbirini ne derece etkilediği orada mevzubahis olan.

Bu sorunun cevabını bütünlüklü bir inceleme yapmadan vermek zor. Peyami Safa'nın gerek kendi adı gerek Server Bedi takma adıyla yazdığı tüm romanları, tercihen kronolojik olarak okuyarak, yazı hayatı boyunca geçirdiği değişimi, romancılığında gelişimi saptayabilir, daha sonra Server Bedi

---

[3] Selim İleri, *Bir Gölge Gibi Silineceksin*, İstanbul: Doğan Kitap, Eylül 2019, s. 25.

[4] M. Kayahan Özgül, *Sekmeler II*, Ankara: Hece Yayınları, Eylül 2008, s. 75.

ve Peyami Safa imzalılar arasındaki tematik, dilsel, yapısal benzerlikleri ve farklıları ortaya koyarak Rıza Ruşen'in spekülasyonunu belki ete kemiğe büründürebiliriz.

Minik bir örnek vermek gerekirse…

Peyami Safa'nın büyük bir hayal kırıklığı yaşadığı ve uzun yıllar boyu kitap hâlinde neşretmekten kaçındığı *Biz İnsanlar* romanı 1937 yılında *Cumhuriyet* gazetesinde tefrika edilmiştir.

Bu tarihten sonra on iki yıl boyunca Peyami Safa kendi adıyla bir roman yayımlamamıştır. Ta ki 1949 yılında *Matmazel Noraliya'nın Koltuğu* hiçbir yerde tefrika edilmeden, Nebioğlu Yayınları tarafından neşredilene kadar.

Tabii ki 1937-1949 yılları arasında Peyami Safa açlıktan ölmemiştir. Hayatını yazarak kazanan bir insan olarak durmadan yazmış, yazmıştır. Zira bir röportajında da belirttiği gibi cemiyet ona bir haftalık bir tatili bile çok görmüştür.

Bu tarihler arasında Server Bedi takma adıyla tam on dört roman kaleme almıştır.

Korkuyorum (1937), *Şeytan* (1938), *Selma ve Gölgesi* (1938-39), *Uçurumda Bir Genç Kız* (1939), *Ben Casus Değilim* (1939), *Yasemin Dalları* (1940-47), *Ateş* (1940-41), *Kanlı Güller* (1941), *Rüya Gibi* (1941), *Fırtına Gecesi* (1941), *Mavi Kelebek* (1942), *İstanbul Kızları* (1945), *O Gece* (1946), *Ayşe'nin Yıldızı* (1948).

Biz İnsanlar'dan *Matmazel Noraliya'nın Koltuğu*'na giden yol, bu iki roman arasındaki tematik, dilsel ve yapısal farklar ortaya konduktan sonra iki arada yer alan on dört Server Bedi romanını da incelemek gerekir. Acaba Rıza Ruşen'in düşüncesini doğrulayacak paralellikler bu metinler incelendiğinde bulunabilir mi?

*

Ayşe'nin Yıldızı da *Biz İnsanlar*'dan *Matmazel Noraliya'nın*

Koltuğu'na giden yoldaki Server Bedi imzalı romanlardan biri. 10 Temmuz-4 Ekim 1948 tarihleri arasında *Gece Postası* gazetesinde 89 bölüm hâlinde yayınlanmış.

Server Bedi'nin *Gece Postası*'ndaki ilk ve tek romanı *Ayşe'nin Yıldızı*. Peyami Safa'nın yıldızı Ethem İzzet Benice'yle pek barışmamış olacak ki, çılgın olarak nitelendirilebilecek üretimine, pek çok gazete ve derginin yazı kadrosunda yer almasına rağmen Ethem İzzet'in çıkardığı gazetelerin hiçbirinde imzasına rastlanmıyor, 1934-1948 yılları arasında. (Bu gazeteler *Zaman, Açıksöz*, *Son Telgraf*, *İkdam* ve *Gece Postası*'dır.)

1948 yılındaysa Peyami Safa'nın, daha doğrusu Server Bedi'nin *Gece Postası* ailesine girdiği birinci sayfadan şu şekilde duyuruluyor.

Server Bedi, **Gece Postası'nda**

Türkiye okuyucuları tarafından *Sabahsız Geceler*, *Cumbadan Rumbaya*, *Fırtına Gecesi*, *Selma ve Gölgesi*, *Yasemin Dalları*, *Ben, Sen, O* ve *Hep Senin İçin* ilah. gibi yüz cildi aşan romanları ve birçok mizah fıkraları en büyük rağbet ve zevkle daima okunan Server Bedi, *Gece Postası* tahrir ailesine katılmıştır. Bu müjdeyi ve Server Bedi'nin okuyucu nezdindeki büyük şöhretini kâfi saydığımız için, ayrıca bir mütalaa ilavesini zait addediyoruz.

Dünden itibaren üçüncü sayfada "Her Akşam" adı ile neşre başladığı mizahi fıkralarının dışında Server Bedi en güzel romanı olan *Ayşe'nin Yıldızı* adlı eserini de pek yakında *Gece Postası*'nda neşre başlayacaktır.

Bu roman hakkında yarın geniş tafsilat vereceğiz.

Evet, Peyami Safa'nın fıkralarını araştıranlar için *Gece Postası*'ndaki, bugüne kadar adları ve içerikleri sanırım hiçbir kaynakta zikredilmeyen bu "Her Akşam" başlıklı olanlarını da buradan duyurmuş olayım.

Ertesi günlerde *Ayşe'nin Yıldızı* hakkında da iki farklı tanıtım metni, yine ilk sayfadan yayınlanır. Romanın reklamı

yapılır.

AYŞE'NİN YILDIZI

Büyük aşk romanı

Yazan: Server Bedi

Türk Edebiyat âlemine yüz ciltten fazla roman vermiş olan değerli muharrir, güzide romancı Server Bedi'nin gazetemiz için hazırladığı bu yeni, büyük, edebî eseri bugünden itibaren neşre başladık.

Güzel ve zeki bir Anadolu kızında büyük şehirlerin hasreti vardır. Çocukluğundan beri İstanbul'da yaşamak ister ve nihayet peşinde koştuğu fırsatı ele geçirerek buraya gelir. Evlenir. Fakat bu sefer de içinde Anadolu ve geniş tabiat özleyişi uyanır. Bir Anadolu seyahatinde kocasından evvel sevişiği gence rastlaması Ayşe'nin gönlünde fırtınalar koparacaktır. İlk aşkı galebe çalan bu güzel Anadolu kadınının şiir, sürpriz, garip tesadüfler ve korkunç hadiseler dolu hayatı *Ayşe'nin Yıldızı* romanında okuyucularımızı büyük heyecan dalgalanışları içinde yaşatacaktır. Tefrikamızı okumaya devam ettikçe içinizden şöyle bir ses yükselecek:

"Sevmek buna derler!"

Tanıtımı okuyunca *Ayşe'nin Yıldızı,* Peyami Safa külliyatına farklı bir kadın karakteri ekleyebileceğini ummuş, sevinmiştim. Zira taşraya, köye, köylüye dair pek bir şey yoktu o güne kadar Server Bedi romanlarından okuduklarımda. Ama okuyunca gördüm ki, Ayşe'nin Anadoluluğu, Sakarya'nın ilçelerinden biri olan Geyve'de yetişmiş olması da pek işlenmiyor. Hiç yoktan Muazzez Tahsin-vari bir "Kezban" romanı bile değil elimizdeki. Ayşe'nin kültürel farklılıkları, uyum sağlama süreci ve bu süreçte yaşananlar değil yani söz konusu olan.

Ayşe, romana adını ve istikametini veren batıl itikatlar dikkate alınmazsa gayet şehirlileşmiş, kaçgöç bilmeyen bir genç kadın. Zaten Geyve'deyken bile böyleymiş bu. Okuduğu kitaplar ve seyrettiği filmler sayesinde handiyse bir büyük şehir kızı olmuş çıkmış ilk gençliğinde Ayşe.

Bu yüzden tanıtım metnindeki vaatkâr "Anadolu kızı" vur-

gusunun ne yazık ki altı boş kalıyor.

Romanın ilgi çekici yanı, bence, yapısı.

Roman, tanıtımda da söylenildiği gibi Ayşe'nin kocası Kenan'la başlar. Kenan iş için Ankara'ya giderken yanına Ayşe'yi de almıştır. Arabayla seyahat ederlerken önlerinden geçen bir tavşan, şoförün ve Ayşe'nin batıl itikatları yüzünden arabayı istop etmelerine yol açar. Kenan'ın Ankara'ya gitmekte diretmesi ve şoförün otostopla Geyve'ye dönüp başka bir şoför gönderişine kadar Kenan ana erkek karakterdir.

Fakat gelen bu yeni şoför herhangi biri değildir.

Tayfur, Ayşe'nin eski sevgilisidir. Kenan'la evlenmeden önce büyük aşk yaşadığı yaşı yaşına bir genç adam. Verdikleri mola esnasında Kenan'ın arabadan uzaklaşmasını fırsat bilip Ayşe'yi arabayla birlikte kaçırır Tayfur. Ve böylece Kenan geride kalacaktır ve ana erkek karakterliği Tayfur'a kaptıracaktır.

Kısa bir süre de ana erkek karakterin Tayfur olduğunu sanırız.

Ta ki Tayfur, Kenan'ı öldürene kadar. Böylece biri mezarı, diğeri hapsi boylarken neredeyse romanın ortasında ana erkek karakterimizle tanışırız.

Bu, Ayşe'nin savunmasını da üstlenecek olan Avukat Muhlis'tir.

Metnin kalanında Ayşe'ye tutulacak, *Ayşe'nin Yıldızı* eğer tanıtımında ve üst başlığında belirtildiği gibi bir "Büyük Aşk Roman"ıysa bu aşkı yaşayacak kişi de Muhlis olacaktır.

Alfred Hitchcock'un 1960 tarihinde gösterime giren ve adını sinema tarihine altın harflerle yazdıran filmi *Sapık* (*Psycho*) da benzer bir yapıdadır. Bu filmde de uzun bir süre boyunca Marion Crane'in öyküsünü takip ederiz. Ta ki Marion, filmin esas kahramanı, sinema tarihinin en ölümsüz karakterlerinden biri olan Norman Bates tarafından öldürülünceye kadar.

Hitchcock'un seyircinin özdeşim kurduğu ana karakteri

öldürtmesi dramatik yapıda bir tür devrim olarak nitelendirilmiştir. Oysa Peyami Safa'nın on iki sene önce yaptığı neredeyse bunun aynısıdır.

Safa da okuyucunun özdeşim kurduğu, hikâyeyi birlikte takip ettiği karakterini öldürtmüş, onun yerini alabileceğini düşündüğümüz diğer bir karakteri de hapse attırarak oyundan çıkartmıştır. Bu iki erkek yerine tek bir erkek sokmuştur romana ve Avukat Muhlis, Kenan ve Tayfur'un yapamadığını yaparak Ayşe'yi elde etmeyi başarmıştır.

Ayşe'nin Yıldızı bu enteresan yapısıyla akılda kalıcıdır.

Romanın sonunda da bir acaba bırakmayı, okuyucuyu germeyi başarır Peyami Safa. Zira Tayfur, kâbusvari bir şekilde bir görünüp bir kaybolur. Ayşe romanın en başındaki gibi bir arabanın içinde, kısa bir kriz geçirir.

Peyami Safa bu sahneyi izleyen son birkaç cümlesiyle her şey yolunda mesajı vermek istese de hatıraların, hem de en korkunç, en maziye gömülmeye çalışılmış olanların uyanmadığı, uyanmayacağı hususunda okuyucuları, en azından beni, belki de bilinçli bir şekilde tatmin edemez.

Gece Postası'nın Aşkî Edebî Büyük Romanı

(Tefrika No. 1)

AYŞENİN YILDIZI

Yazan: Server B..Dİ

BİRİNCİ . BÖLÜM

— 1 —

Otomobil Sapancanın kiraz bahçeleri önünden geçiyordu.

Sabahtanberi, ikide bir başını pencereden çıkaran Ayşe, derinleştikçe koyulaşan ve göz alabildiğine uzanan yeşillikler arasında yakut küpeler gibi sallanan iri, parlak, dolgun ve kıpkırmızı kirazları görünce bağırdı:

— Duralım. Burada dinelim. Knan, Kenancığım, ne olursun, burada biraz duralım.

Çırpınıyor ve yalvarıyordu.

Sabahleyin, yediye çeyrek kala Taksimdeki apartımandan ayrılmışlardı. Otomobil Kısıklıdan uzaklaşıp da, her taraftan baharın canlı yeşilleri fışkıran bağ ve bahçeler arasından köylere doğru fırlayınca, Ayşe deliye döndü. Başı pencereden ayrılmıyordu. Şurada, üzerine yeşil atlas döşenmiş bir yamaç, orada, kıpkırmızı bir kadife örtü halinde uzanan bir gelincik tarlası, şu tepede, söğütler arasında ovayı yüksekten seyreden minnacık bir köy, onun ardında bir değirmen ve bir su başı, her dönemeçten sonra umulmadık bir manzara, her ân bir sürpriz bir ışık ve renk tufanı. Ayşeyi o kadar sarhoş etmişti ki, hem ikide bir otomobilin durmasını, hem de uzaklaşan manzaraları çabuk görmek için daha fazla koşmasını istiyordu.

Sapancanın kiraz bahçeleri önünde, kocasının eline iki eliyle sarıldı:

— Duralım. Kenan biraz duralım.

— Ayşeciğim, duralım amma, korkarım, bu gidişle yarın bile Ankaraya varamıyacağız.

— Varamıyalım, ne olur?

— Ne olur! Müzayedeye giremem, yüz elli, iki yüz bin liralık bir kâr ümidini kaybederim.

— Peki amma bak, şu manzaraya bak, milyon değer!

— O manzara her zaman var. Dönüşte yine buradan geçeceğiz. Üç dört gün sabret. O zaman her istediğin yerde dururuz. Bak, bundan sonra Geyve... Orada epey kalacağız, yemek yiyeceğiz.

— Geyveye ne kadar kaldı?

— Dur bakalım.

Kenan yolun kenarındaki kilometre işaretli taşlardan birine yaklaşmayı bekledi, sonra cevap verdi:

— Daha bir saat kadar var.

Ve şoföre seslendi:

— Salih Efendi! Burada yol düzgün. Yetmişle, seksenle gidebilirsin.

Otomobil hızlandı. Sapanca gölü yaklaştıkça büyüyor, genişliyor ve sisten kurtulan parçaları ayna gibi parlıyordu. Kenan dönüşte burada ineceklerini Ayşeye tekrar vaat etti.

Otomobil Geyve Boğazına yaklaşırken büyük mesafeler gittikçe daralmağa, virajlar artmağa başlamıştı. Manzara genişliğini kaybediyor, fakat derinleşiyordu. Aydınlık azaldı, tonlar değişti ve tatlılaştı. Bir kale içi gibi her taraf yamaçlarla kapalı, su şırıltılarından ve motörün gürültüsünden başka ses duyulmıyan, yemyeşil ve loş bir mahzenlik içinde, gittikçe azalan bir stir'atle ilerliyorlardı. Solda kalan tren yolu gözden kayboldu. Biraz daha ilerledikten sonra düzlüğe çıktılar. Fakat şoför sür'ati artıracağı yerde:

— Hay Allah cezasını versin! dedi ve arabayı durdurdu.

Kenan sordu:

— Hayrola Salih Efendi? Lâstik mi patladı?

Şoför sol elini havada bir kesek gibi sallıyarak tekrarladı:

— Hay Allah cezasını versin! Keşke lâstik patlasaydı... Ben artık gidemem. Bak!

Sol tarafta koşan ve otların arasına saklanan beyaz bir tavşan gösterdi ve daha kuvvetle:

— Gidemem, dedi. Tavşan arabanın önünden geçti.

— Ne olur geçerse?

— Çok fenadır Beyim. Kurtuluş yoktur.

— Haydi canım, Salih Efendi, sen akıl başında adamsın. Böyle boş şeylere nasıl inanıyorsun?.

Şoför iki elini de direksiyondan çekmiş, omuzlarını yukarı kaldırmış ve boynunu kısmış:

— İnanırım beyim, diyordu. Ben çok şey duymuşum, görmüşüm. Tavşan arabanın önünden geçerse çok fenadır.

— Ne fenası kaza mı olur?

— Bilinmez. Kaza olur, cinayet olur, her şey olur. Allah vermesin. Sonunda hiç birimiz sağ çıkmayız beyim.

— Sen aklını mı bozdun Salih Efendi? Yoksa Kızılbaş mısın? Biliyorsun ki ben sağ elimi kımıldatamıyorum. Doktor on gün daha sargımın kalacağını söyledi. Direksiyona geçemem. Ne olacak? Dağ başında mı kalacağız?

— Vallahi beyim, affet beni. Arkamızda İzmitten gelen bir kamyon var. Nerede ise buradan geçer. Onun şoförü ile konuşuruz, bir çare bulur.

— Ne çaresi bulacak Salih Efendi? Sen yaşlı adamsın. Bu çocukluğu bırak.

— Yapamam beyim, elimde değil. Başım döner, elim titrer, bir şey olur, arabayı uçuruma yuvarlarım. Gözüm korkmuş. Benim elimde değil. Şimdi kamyon geçer. Söyleriz. Bize Geyveden, yahut Göynükten bir şoför yollar. Nihayet bir iki saatlik bir iş. Hanımefendi de zaten buralarda inmek istiyordu. Şurada bir subaşı var. Yemeği de orada yeriz isterseniz... Fakat milyon verseniz direksiyona el sürmem artık... Affet beni Beyefendi!

Şoför arabadan indi ve yolun gerisine baktı. Henüz bir kamyon görünmüyordu. Kenan da saatine baktı: On ikiye çeyrek var.

Ayşe dalgın duruyordu. Biraz evvel otomobilden taşacak ve gökyüzünü dolduracak kadar kahkahan neş'esi şimdi kırılmıştı. Esmer yüzünde, ince siyah çerçeveli, gri yeşil, iri gözlerinde gittikçe artan bir hüzün vardı.

Kocası ona döndü:

— Galiba senin aklın kiraz bahçelerinde kaldı. Orada dursaydık memnun olacaktın, değil mi?

— Hayır!

— Peki, niçin öyle bir tuhaf duruyorsun?

Ayşe cevap vermedi. İçini çekti. Kenan ısrar etti:

— Söyleseneee...

— Hiç.

DEVAMI VAR

AYŞE'NİN YILDIZI[1]

BİRİNCİ BÖLÜM

1.

Otomobil, Sapanca'nın kiraz bahçeleri önünden geçiyordu.

Sabahtan beri ikide bir başını pencereden çıkaran Ayşe, derinleştikçe koyulaşan ve göz alabildiğine uzanan yeşillikler arasında yakut küpeler gibi sallanan iri, parlak, dolgun ve kıpkırmızı kirazları görünce bağırdı.

"Duralım. Burada, duralım! Kenan, Kenancığım, ne olursun, burada biraz duralım."

Çırpınıyor ve yalvarıyordu.

Sabahleyin, yediye çeyrek kala Taksim'deki apartmandan ayrılmışlardı. Otomobil, Kısıklı'dan uzaklaşıp da her taraftan baharın canlı yeşilleri fışkıran bağ ve bahçeler arasından köylere doğru fırlayınca Ayşe deliye döndü. Başı pencereden ayrılmıyordu. Şurada üzerine yeşil atlas döşenmiş bir yamaç, orada kıpkırmızı bir kadife örtü hâlinde uzanan bir gelincik tarlası, şu tepede söğütler arasında ovayı yüksekten seyreden minnacık bir köy, onun ardında bir değirmen ve bir su başı, her dönemeçten sonra umulmadık bir manzara, her an bir sürpriz bir ışık ve renk tufanı… Ayşe'yi o kadar sarhoş etmişti ki hem ikide bir oto-

[1] *Gece Postası*, 10 Temmuz-4 Ekim 1948, 89 tefrika.

mobilin durmasını hem de ufukların sakladığı yeni manzaraları çabuk görmek için daha fazla koşmasını istiyordu.

Sapanca'nın kiraz bahçeleri önünde, kocasının eline iki eliyle sarıldı.

"Duralım… Kenan biraz duralım."

"Ayşeciğim, duralım ama korkarım, bu gidişle yarın bile Ankara'ya varamayacağız."

"Varmayalım, ne olur?"

"Ne olur! Müzayedeye giremem, yüz elli, iki yüz bin liralık bir kâr ümidini kaybederim."

"Peki ama bak, şu manzaraya bak, milyon değer!"

"O manzara her zaman var. Dönüşte yine buradan geçeceğiz. Üç dört gün sabret. O zaman her istediğin yerde dururuz. Bak, bundan sonra Geyve... Orada epey kalacağız, yemek yiyeceğiz."

"Geyve'ye ne kadar kaldı?"

"Dur bakalım."

Kenan yolun kenarındaki kilometre işaretli taşlardan birine yaklaşmayı bekledi, sonra cevap verdi.

"Daha bir saat kadar var."

Ve şoföre seslendi.

"Salih Efendi! Burada yol düzgün. Yetmişle, seksenle gidebilirsin."

Otomobil hızlandı. Sapanca Gölü yaklaştıkça büyüyor, genişliyor ve sisten kurtulan parçaları ayna gibi parlıyordu. Kenan dönüşte burada ineceklerini Ayşe'ye tekrar vaat etti.

Otomobil Geyve Boğazı'na yaklaşırken büyük mesafeler gittikçe daralmaya, virajlar artmaya başlamıştı. Manzara genişliğini kaybediyor, fakat derinleşiyordu. Aydınlık azaldı, tonlar değişti ve tatlılaştı. Bir kale içi gibi her tarafı yamaçlarla kaplı, su şırıltılarından ve motorun gürültüsünden başka ses duyulmayan, yemyeşil ve loş bir mahremlik içinde gittikçe azalan bir süratle ilerliyorlardı. Solda kalan

tren yolu gözden kayboldu. Biraz daha ilerledikten sonra düzlüğe çıktılar. Fakat şoför sürati arttıracağı yerde "Hay Allah cezasını versin!" dedi ve arabayı durdurdu.

Kenan sordu.

"Hayrola Salih Efendi? Lastik mi patladı?"

Şoför sol elini havada bir keser gibi sallayarak tekrarladı.

"Hay Allah cezasını versin! Keşke lastik patlasaydı... Ben artık gidemem. Bak!"

Sol tarafta koşan ve otların arasına saklanan beyaz bir tavşan gösterdi ve daha kuvvetle "Gidemem," dedi. "Tavşan arabanın önünden geçti."

"Ne olur geçerse?"

"Çok fenadır beyim. Kurtuluş yoktur."

"Haydi canım, Salih Efendi… Sen aklı başında adamsın. Böyle boş şeylere nasıl inanıyorsun?"

Şoför iki elini de direksiyondan çekmiş, omuzlarını yukarı kaldırmış ve boynunu kısmış "İnanırım beyim," diyordu. "Ben çok şey duymuşum, görmüşüm. Tavşan arabanın önünden geçerse çok fenadır."

"Ne fenası? Kaza mı olur?"

"Bilinmez. Kaza olur, cinayet olur, her şey olur. Allah vermesin. Sonunda hiçbirimiz sağ çıkmayız beyim."

"Sen aklını mı bozdun Salih Efendi? Yoksa Kızılbaş mısın? Biliyorsun ki ben sağ elimi kımıldatamıyorum. Doktor on gün daha sargının kalacağını söyledi. Direksiyona geçemem. Ne olacak? Dağ başında mı kalacağız?"

"Vallahi beyim, affet beni. Arkamızda İzmit'ten gelen bir kamyon var. Nerede ise buradan geçer. Onun şoförü ile konuşuruz, çare bulur."

"Ne çaresi bulacak Salih Efendi? Sen yaşlı adamsın, bu çocukluğu bırak."

"Yapamam beyim, elimde değil. Başım döner, elim titrer, bir şey olur, arabayı uçuruma yuvarlarım. Gözüm

korkmuş. Benim elimde değil. Şimdi kamyon geçer. Söyleriz. Bize Geyve'den yahut Göynük'ten bir şoför yollar. Nihayet bir iki saatlik bir iş. Hanımefendi de zaten buralarda inmek istiyordu. Şurada bir su başı var. Yemeği de orada yeriz isterseniz. Fakat milyon verseniz direksiyona el sürmem artık. Affet beni beyefendi!"

Şoför arabadan indi ve yolun gerisine baktı. Henüz bir kamyon görünmüyordu. Kenan da saatine baktı: On ikiye çeyrek var.

Ayşe dalgın duruyordu. Biraz evvel otomobilden taşacak ve gökyüzünü dolduracak kadar kabaran neşesi şimdi kırılmıştı. Esmer yüzünde ince siyah çerçeveli, gri yeşil, iri gözlerinde gittikçe artan bir hüzün vardı.

Kocası ona döndü.

"Galiba senin aklın kiraz bahçelerinde kaldı. Orada dursaydık memnun olacaktın, değil mi?"

"Hayır."

"Peki, niçin öyle bir tuhaf duruyorsun?"

Ayşe cevap vermedi. İçini çekti. Kenan ısrar etti.

"Söylesene..."

"Hiç."

Ayşe bir sabırsızlık hareketiyle çırpındı. Otomobilden inmek istiyordu. İndiler. Salih Efendi'nin gözleri yolda idi.

"Nerede ise gelir kamyon," diyordu.

Kenan öfkesini yenmeye çalışarak sordu.

"Geleceğini ne biliyorsun? Onun da bizim gibi Ankara'ya gittiği ne malum? Belki yolda kalmıştır."

"Hayır, Ankara'ya gidiyor."

"Ne biliyorsun?"

"O da benzincinin önünde durmadı mı? Ben şoförle konuştum. Ankara'ya gidiyor, Antalya ambarının arabası."

"Peki, şimdi ne olacak?"

"Söylerim ben ona. Size ileriden bir şoför bulur, yollar."

Kenan şoförün yüzüne ters ters baktı.

"Salih Efendi," dedi, "sen bugün beş yaşında çocuk gibi konuşuyorsun. Geyve'de şoför ne arar?"

"Olmazsa Göynük'ten yollar."

"Orada da yoktur. Şoför akademisi mi var orada? Hem buradan oralara en az yüz elli, iki yüz kilometre var. Kamyon en aşağı yedi sekiz saatte gider oraya."

"Sürmez beyim."

"Bir o kadar da dönüş. Şoför bulursa bile gece yarılarına kadar burada bekleyeceğiz. Sabaha Ankara'ya varamayız."

"Varırsınız beyim."

"Sen ne yapacaksın?"

"Ben kamyonla Geyve'ye gideceğim, oradan trenle İstanbul'a döneceğim. Kısmet böyle imiş, ne yapalım… İsterseniz helalleşiriz."

"Benim kolum sarılı olmasaydı neyse... Fakat görüyorsun. Yani... Salih Efendi... Senin gibi akıllı sandığım, yaşını başını almış bir adamın bana bu oyunu edeceğini hiç hatırımdan geçirmezdim."

"Oyun değil beyefendi. Gözüm çıksın oyun değil. Ne menfaatim var? Bu yüzden açıkta kalacağım. Aylarca iş arayacağım. Senin gibi efendi insan bulmak kolay mı? Niçin oyun edeyim? Fakat elimde değil. Vallahi Kenan Bey, söylemek istemezdim ama gönül razı olmuyor. Sen bu arabayla Ankara'ya gitme."

"Ben aklımı kaçırmadım Salih Efendi. Bir tavşana iki yüz bin lira mı feda edeceğim? Münakasa[2] yarın saat onda."

"Telgraf verirsin Ankara'ya."

"Ne olacak telgraf veririm de?"

"Başkası girer senin namına."

"Olmaz. Benim bulunmam şart."

---

[2] İhale ve alışveriş gibi şeylerde eksiltme.

İkisi de bir anda yolun sonuna baktılar. Kamyon yine görünmüyordu.

Kenan yolun kenarında ağır ve dalgın adımlarla ilerleyen Ayşe'nin yanına koştu.

"Gördün mü başımıza geleni!" dedi. "Gece yarısına kadar burada bekleyeceğiz, belki de hiç gidemeyeceğiz."

"Dönelim Kenan."

"Ankara'daki iş ne olacak?"

"Kalsın. Can daha kıymetli."

"Anlamadım!"

"Can daha kıymetli değil mi paradan?"

"Can daha kıymetli ama canımıza ne oluyor?"

Ayşe içini çekti. Kenan ısrar edince kadın mırıldandı.

"Tavşan..."

"Ey?"

"Fenadır."

Kenan iki elini de havaya kaldırarak bağırdı.

"Allahım… Dağ başında, iki deli arasında kaldım, şunlara biraz akıl ihsan et!"

Sonra Ayşe'ye döndü.

"Tavşanın fena olduğunu ne biliyorsun?"

"Çok duydum... Neler..."

"Kulağınla mı duydun? Hepsi masal… Gözünle gördün mü hiç?"

"Bizim Geyve'de nalburun evinde tavşan vardı. Fırtınada ev çöktü. Bir tanesi sağ kalmadı."

Kenan sinirli bir kahkaha attı.

"Ayşe, Ayşeciğim... İşte sen söylüyorsun: Evi fırtına çökertmiş, tavşan değil! Fırtınadan çöken evlerin hepsinde tavşan mı var?"

Ayşe tekrarladı.

"Fenadır tavşan."

Kenan ümitsizlikle sol tarafında uzanan bomboş topraklara baktı ve düşündü.

Belki de bu kadar geniş ve mümbit[3] araziyi insansız, ekinsiz, mahsulsüz bırakan şey bizim bu boş itikatlarımızdır."

Sonra bir bedaheti[4] ispata çalışmanın verdiği hırçınlıkla devam etti.

"Peki, farz edelim ki tavşan uğursuzdur. Nalburun evine girmiş. Bizim otomobilin içine girmedi ki… Önünden geçip gitti."

Ayşe mahzun gözleriyle biraz ötede duran otomobile bakarak cevap verdi.

"Geçti ama kesti."

"Neyi kesti?"

"Yolu kesti. Oradan öteye gidilmez."

Kenan sıçradı.

"Hay Allah layığınızı versin. Çattık! Şu kamyon gelse de şoförüyle konuşsak... Herife birkaç yüz lira teklif edeceğim."

"Kamyonla mı gideceğiz?"

"Yok canım. Kendi arabamızla gideceğiz. Şoförü almak için kandırmaya çalışacağım. Dur bakalım. Toz kalktı. Bir ses var. Galiba geliyor."

Şoför Salih Efendi de onların tarafına doğru birkaç geniş adım atarak bağırdı.

"Geliyor!"

Sonra kamyona rahat işaret verebilmek için yolun en müsait noktasında vaziyet aldı.

Kenan'la Ayşe de ona yaklaştılar.

Arkasında yüksek ve kalın bir toz bulutu kaldıran kamyon süratle geliyordu. Kenan mırıldandı.

"Ah Salih… Başımıza ne işler açtın."

Kamyon verilen işareti gördü, ağırlaştı ve durdu. Salih koştu.

---

[3] Verimli.

[4] Açık olan bir şeyi.